

Відгук прийнято
Голова
спеціалізованої
ради
д. пед. наук, проф. М. Братко
21.05.2025
ДФ 26.133.087

Голові спеціалізованої вченої ради

ДФ 26.133.087

у Київському столичному університеті

імені Бориса Грінченка

доктору педагогічних наук, професору,

професору кафедри освітології

та психолого-педагогічних наук

факультету педагогічної освіти

Марії БРАТКО.

ВІДГУК

офіційного опонента **Волошиної Оксани Василівни**, доктора педагогічних наук, доцента кафедри педагогіки і освітнього менеджменту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського про дисертацію **Олійник Оксани Ігорівни «Розвиток інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти з використанням цифрових освітніх платформ»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

1. Актуальність дисертаційної роботи

В епоху активного розвитку інформаційного життя сучасного суспільства перехід від локального до глобального інформаційно-медійного середовища формування особистості висуває нові вимоги до організації освітнього процесу. Нині надзвичайно важливою є роль цифрових технологій в організації та забезпеченні ефективності навчання. У контексті сучасного медіапростору сформувався глобальний інформаційно-освітній кластер, до якого належать як ресурси освітніх закладів, так і інших джерел.

Інноваційна компетентність є однією з ключових характеристик педагога ХХІ століття. Вона стає важливою у контексті реформ Нової української школи,

яка орієнтується на розвиток критичного мислення, творчості та самостійності здобувачів освіти. У сучасних умовах стрімких змін та цифровізації освітнього середовища вона набуває особливої значущості.

Сучасний вчитель має впроваджувати сучасні тренди в освіті, володіти вмінням добирати та педагогічно-виважено використовувати сучасні цифрові дидактичні засоби для навчання учнів. Вагомим є вміння організовувати комунікацію та співробітництво між учасниками освітнього процесу, а також спроектувати освітнє електронне середовище з добором відповідних електронних ресурсів. Кожен педагог тепер повинен бути помічником та фасилітатором для здобувачів освіти, розуміти та враховувати в освітньому процесі їхні потреби та особливості. Для цього потрібно вміти застосовувати: нові сервіси, сучасні інструменти, пізнавальні стилі навчання, володіти навичками XXI століття.

Цифрові платформи забезпечують можливості для персоналізованого навчання, зворотного зв'язку, спільної роботи та аналітики успішності. Ефективне використання цих інструментів потребує високого рівня цифрової та інноваційної компетентності педагогів. Розробка моделей і підходів до розвитку інноваційної компетентності засобами цифрових платформ сприяє не лише підвищенню якості освіти, а й професійному зростанню самих педагогів.

Аргументація авторки дослідження, представлена у нормативному аналізі даної проблеми, ступені розробленості цього питання у сучасній науці, дозволяє стверджувати, що дослідження Олійник Оксани Ігорівни є своєчасним, актуальним і перспективним для теорії і практики освіти.

Свідченням фундаментальності роботи є її зв'язок із планом науково-дослідної роботи кафедри освітології та психолого-педагогічних наук факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка «Інноваційність розвитку вищої педагогічної освіти у міждисциплінарному вимірі» (2021 – 2026) (номер державної реєстрації 0121U000123).

Тему дисертації затверджено вченою радою Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (протокол № 9 від «28» жовтня 2021 р.).

2. Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних) У дисертаційній роботі Олійник Оксани Ігорівни вперше визначено сутність інноваційної компетентності вчителів ЗЗСО як системного та інтегративного утворення щодо поєднання мотиваційно-ціннісного, гносеологічно-когнітивного, процесуально-діяльнісного, рефлексивно-результативного компонентів, розвиток яких у своїй сукупності забезпечує упровадження педагогом нових ефективних підходів до відбору змісту, методів, форм навчання інноваційного характеру; обґрунтовано її багатокомпонентну структуру; визначено феномен розвитку інноваційної компетентності вчителів ЗЗСО як поетапний, системний, динамічний процес впливу на багатокомпонентну структуру утворення, що в кінцевому результаті забезпечує продукування педагогом нових педагогічних ідей та практик, його професійне зростання на основі інновацій; обґрунтовано критерії, показники та рівні; змістово-методичне забезпечення розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти з використанням цифрових освітніх платформ; уточнено сутність ключових понять дослідження, зокрема «інновація», «інноваційна компетентність», «вчитель закладу загальної середньої освіти», «розвиток», «цифрові освітні платформи»; подальшого розвитку набули методичні практики, форми та методи розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації

Теоретичне значення роботи Олійник О.І. визначає: аналіз, узагальнення і конкретизація поняттєвого апарату дослідження; визначення сутності, змісту та компонентної структури інноваційної компетентності вчителів ЗЗСО, критеріїв, показників та рівнів; змістово-методичне забезпечення (змістова та інформаційно-методична частини) розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти з використанням цифрових освітніх платформ.

Практичне значення дослідження полягає у розробленні й запровадженні в систему методичної роботи ЗЗСО курсу «Інноваційні аспекти діяльності педагога»; проведенні методичних інноваційних сесій з вчителями закладів загальної середньої освіти; запровадженні рефлексивного есе; використанні цифрових інструментів для технічного супроводу розвитку інноваційної компетентності педагога; застосуванні варіативних інноваційних методів навчання вчителів у системі методичної роботи з використанням інтерактивних методів; розробленні сторінки в соціальній мережі «Instagram», метою створення якої була популяризація практичної частини курсу «Інноваційні аспекти діяльності педагога». Матеріали дослідження можуть бути використані для підвищення кваліфікації педагогічних працівників; практичній діяльності закладів загальної середньої освіти щодо інноваційного розвитку вчителів.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Науковий апарат дослідження відповідає вимогам до робіт, поданих на здобуття наукового ступеня доктора філософії, і спрямований на розв'язання поставлених завдань. Олійник О.І. чітко визначила мету, об'єкт, предмет, завдання дослідження, що стало підґрунтям успішного наукового пошуку й якісно вплинуло на одержані результати. Положення про наукову новизну, теоретичну і практичну значущість дослідження підкріплені змістом роботи. Публікації дисертантки повністю відображають зміст дисертаційного дослідження.

Обґрунтованість результатів дослідження підтверджується застосуванням достатнього комплексу методів (теоретичних, емпіричних, статистичних), перелік яких докладно представлений у вступі, а також під час характеристики експериментальної роботи. У цілому дисертацію відрізняє глибина проникнення в проблематику наукової праці, ґрунтовність науково-теоретичного фундаменту, широке коло вивченої літератури, результативний діагностичний пошук, загальний високий рівень дослідно-експериментальної роботи. Дослідження відзначається вмінням дисертантки підтвердити свої наукові міркування

ілюстративним матеріалом, наведенням таблиць (9 таблиць), рисунків (7 рисунків). Це переконує у виваженості, послідовності, конструктивності підходів до експериментальної наукової роботи. Список використаних джерел – 210 найменувань. Обсяг основного тексту дисертації становить 195 сторінок. загальний обсяг роботи – 269 сторінок. Логіка викладу наукового пошуку цілком розкриває досягнення поставлених завдань.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечено також апробацією результатів дослідження. Дисертантка представила основні положення дослідження на 9 наукових конференціях.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Загальний рівень дисертаційної роботи Олійник О.І. вважаємо високим, таким, що засвідчує глибинну й усебічну обізнаність авторки у відповідній науковій проблематиці, оволодіння методологією наукового пошуку, зумовлюючи теоретичну та практичну переконливість наведених міркувань.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Зміст і результати дисертаційної роботи висвітлено у 9 одноосібних наукових працях, з них 5 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 4 публікації, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу

Дисертація складається з анотації, змісту, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі аргументовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання дослідження, окреслено методи, експериментальну базу дослідження; представлено наукову новизну, практичне значення, подано відомості про апробацію й упровадження результатів. Аналіз змісту публікацій

Олійник Оксани Ігорівни, що відображені в тексті дисертації, дає підстави зробити висновок про достовірність отриманих результатів.

Виділимо найбільш значимі результати дисертаційного дослідження. Науковий інтерес становить визначені у першому розділі дисертації методологічні засади розвитку інноваційної компетентності вчителя закладу загальної середньої освіти на філософському, загально-науковому, конкретно-науковому та методично-технологічному рівнях. Виокремлено методологічні підходи реалізації завдань дослідження: особистісно-орієнтований, діяльнісний, аксіологічний, акмеологічний, андрагогічний, компетентнісний. Зазначено, що проблема інноваційної компетентності вчителів є міждисциплінарною і вимагає системності в з'ясуванні її специфіки.

У контексті наукової новизни дослідження у першому розділі сформульовані й охарактеризовані базові поняття дослідження. Можемо повністю погодитись із трактуванням здобувачкою поняття «інноваційна компетентність вчителя закладу загальної середньої освіти» як системне та інтегративне утворення щодо поєднання мотиваційно-ціннісного, гносеологічно-когнітивного, процесуально-діяльнісного, рефлексивно-результативного компонентів, розвиток яких у своїй сукупності забезпечує упровадження педагогом нових ефективних підходів до відбору змісту, методів, форм навчання інноваційного характеру.

Авторкою дисертації досліджені наявні в науковому дискурсі теорії розвитку людини, сформульовано власне розуміння поняття «професійний розвиток вчителя» та «цифрові освітні платформи». Систематизовано цифрові освітні платформи за їх функціональним призначенням в освітньому процесі й охарактеризовано їх специфіку застосування.

На позитивну оцінку заслуговує запропонована у другому розділі структура інноваційної компетентності вчителя закладу загальної середньої освіти, в якій виокремлено мотиваційно-ціннісний; гносеологічно-когнітивний; процесуально-діяльнісний; рефлексивно-результативний компоненти; обґрунтовані критерії інноваційної компетентності вчителів закладів загальної

середньої освіти: аксіологічний, когнітивний, праксеологічний та результативний; розроблена діагностична матриця, проведена діагностика.

У контексті наукової новизни в другому розділі також вперше розроблене змістово-методичне забезпечення розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти у системі методичної роботи, яке охоплює дві частини: змістову та інформаційно-методичну. Серед змістової визначено створення професійно-інноваційного портфоліо вчителями, розроблення й запровадження в систему методичної роботи ЗЗСО курсу «Інноваційні аспекти діяльності педагога», проведення методичних інноваційних сесій із вчителями закладів загальної середньої освіти. Інформаційно-методична частина змістово-методичного забезпечення охоплювала використання цифрових інструментів для технічного супроводу розвитку інноваційної компетентності педагога, добір варіативних методів навчання вчителів у системі методичної роботи з використанням інтерактивних методів та впровадження рефлексивного есе.

Третій розділ дисертаційного дослідження присвячений експериментальній частині роботи, яку реалізовано на організаційно-підготовчому, констатувальному, формуальному та контрольному етапах. Експериментально доведено ефективність використання запропонованого змістово-методичного забезпечення. Достовірність якісних і кількісних показників інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти з використанням цифрової освітньої платформи «Human» підтверджено методами математичної статистики із застосуванням критерію Манна Уїтні.

8. Дотримання академічної доброчестності у дисертації на наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Дисертаційна робота Олійник О.І. є результатом самостійних досліджень, не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

9. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, зауважимо, що деякі положення мають дискусійний характер:

1. Позитивно оцінюючи практичне значення дослідження, зокрема розроблення й запровадження в систему методичної роботи закладів загальної середньої освіти курсу «Інноваційні аспекти діяльності педагога»; проведення методичних інноваційних сесій з вчителями; упровадження рефлексивного есе; розроблення дисертанткою сторінки в соціальній мережі «Instagram», вважаємо, що необхідно було більш детально зупинитися на ролі неформальної й інформальної освіти, оскільки вони є важливою складовою розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти в умовах змішаного і дистанційного навчання.
2. У дисертації зустрічається певне дублювання. Так, у параграфі 2.3. дисертантка аналізує наукові розвідки щодо виокремлення принципів розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти (дидактичні, андрагогічні принципи навчання), визначає інноваційні принципи, які стали певним науковим підґрунтям дослідження. Проте в параграфі 1.1., присвяченому методологічним засадам розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти, частково висвітлено це питання.
3. На наш погляд, необхідно було більш чітко окреслити експериментальну базу дослідження. На с. 160 зазначено, що до педагогічного експерименту були залучені вчителі трьох закладів освіти: закладу загальної середньої освіти I-III ступенів ліцею «Едюкейтер», закладу загальної середньої освіти I-III ступенів «Скандинавська гімназія» (м. Київ), Свалявського ЗЗСО № 4 з поглибленим вивченням окремих предметів (м. Свалява). А у параграфі 2.2. «Діагностика розвитку інноваційної компетентності вчителів

закладів загальної середньої освіти» зазначено, що експериментальна частина проводилася у двох закладах загальної середньої освіти – ліцеї «Едюкейтер» (м. Київ) та Свалявському ЗЗСО № 4 з поглибленим вивченням окремих предметів (с. 132).

4. Відповідно до діагностики розвитку кожного компонента інноваційної компетентності учителів дисертантка ретельно підбрала діагностичні методики. Вважаємо, що дослідження б виграло, якби до нього долучилася адміністрація закладів загальної середньої освіти, атестаційні комісії педагогічних працівників.
5. Авторка наукової праці зазначає, що в дисертації вперше обґрунтовано змістово-методичне забезпечення розвитку інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти з використанням цифрових освітніх платформ. На наш погляд, варто було б видати за результатами наукової праці самостійні методичні розробки (методичні рекомендації тощо), це підсилило б практичну значимість дослідження і було б корисним для освітян.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Висловлені критичні міркування не ставлять під сумнів наукову концепцію дослідження, не знецінюють теоретичної та практичної вагомості отриманих результатів і не впливають на загальне позитивне враження від роботи. Вони стосуються переважно дискусійних питань або відкривають перспективи подальших наукових пошуків.

11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогами. Дисертація Олійник Оксани Ігорівни «Розвиток інноваційної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти з використанням цифрових освітніх платформ» є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке за актуальністю і змістом, обсягом та якістю оформлення, повнотою викладу і новизною його основних результатів у

публікаціях відповідає наказу МОН України № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів в Україні №44 від 12 січня 2022 р(зі змінами), а її авторка Олійник Оксана Ігорівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки

і освітнього менеджменту

Вінницького державного педагогічного

університету імені Михайла Коцюбинського

Оксана ВОЛОШИНА

